

AlmeGas Tjänsteindikator Kvartal 3 2019
Den lägsta tillväxten i tjänstesektorn på sex år

Almegas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för utvecklingen av produktion, priser och sysselsättning inom tjänstesektorn, och ligger cirka två månader före publiceringen av det faktiska utfallet för tjänsteproduktionen enligt SCB. Tjänsteindikatorn är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans svarar för 52 procent av Sveriges BNP och 47 procent av sysselsättningen.

Almegas tjänsteindikator är väl lämpad för att tidigt förutse vändpunkterna i konjunkturen. Tjänsteindikatorn förutspådde redan i juni 2009 – helt korrekt - att nedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle bli relativt kortvarig. Tjänsteindikatorn förutspådde även den avmattning som skedde under 2011 och den återhämtning som inleddes under slutet av 2013.

Insamlingen av underlag för denna upplaga av tjänsteindikatorn avslutades den 20 september 2019.

För ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn kontakta:

Patrick Joyce
Chefekononom Almega
Tel. 08-762 69 67, patrick.joyce@almega.se

Oscar Scheja
Ekonom Almega
Tel. 08-762 70 41, oscar.scheja@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 550 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Kompetensföretagen
- IT&Telekomföretagen
- Innovationsföretagen
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning.....	5
2	Lägsta tillväxttakten sedan 2013	6
	2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen.....	6
3	Jobbtillväxten i tjänstesektorn bromsar in kraftigt	18
	3.1 Arbetsmarknadsindikatorn och kompetensförsörjningen	18
4	Något långsammare prisökningstakt	25
	4.1 Prisindikatorn och försäljningspriserna	25
	4.2 KPI och konsumentpriserna på tjänster	29

Faktaruta om tjänsteindikatorn

Almegas *tjänsteindikator* har tagits fram av Almega från och med år 2001¹ för att ge en indikation om vart konjunkturen i den privata tjänstesektorn är på väg på kort sikt. Indikatorn ger information för att tidigt kunna förutspå vändpunkter i konjunkturen, både inom tjänstesektorn och i hela Sveriges ekonomi, eftersom den privata tjänstesektorn svarar för 52 procent av Sveriges BNP.

Almegas tjänsteindikator täcker in cirka 90 procent av den privata tjänstesektorns förädlingsvärde och drygt 80 procent av dess sysselsättning.² Indikatorn bygger på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagens förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn är beräknad i indexform där värdet 100 anger genomsnittet för den observerade period som den bygger på (skattningen är gjord på data från och med år 2005). Indexvärden över 100 anger en högre tillväxt jämfört med det historiska genomsnittet och index under 100 på det motsatta. Indikatorn anger också om tillväxten kan förväntas öka, vara ungefär oförändrad eller minska under det närmaste kvartalet. Indikatorn är ledande och ligger två till tre månader före publiceringen av det faktiska utfallet från SCB.

Almegas *arbetsmarknadsindikator* bygger på ett skattat samband mellan svar från tjänsteföretagen i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och den privata tjänstesektorns sysselsättningsförändring enligt SCB:s nationalräkenskaper. Arbetsmarknadsindikatorn bygger dessutom på uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn, som hämtas från SCB och uppdateras kvartalsvis. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från och med år 2005.

Prisindikatorn skiljer sig från tjänste- och arbetsmarknadsindikatorn då den enbart bygger på företagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, som räknats om till ett index som visar om tjänstepriserna väntas öka, minska eller vara oförändrade under det närmaste kvartalet. Ett indexvärde enligt prisindikatorn över 50 indikerar en ökning av tjänstepriserna och under 50 en nedgång i priserna. Ett indexvärde på 50 innebär oförändrade priser.

¹ Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, Almegas dåvarande chefekonom.

² De tjänstebranscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhällseliga och hushållsnära tjänster inom näringslivet. Dessa branscher täcks å andra sidan in i Tjänsteproduktionsindex samt i nationalräkenskaperna som Almegas indikatorer skattats mot.

1 Sammanfattning

Almegas tjänsteindikator för tredje kvartalet pekar på att konjunkturen i den privata tjänstesektorn svalnar av i snabb takt. Företagstjänsterna som brukar vara tillväxtmotorn i den privata tjänstesektorn visar nu på oroande låga tillväxttal påverkade av en raskt inbromsad inhemsk industri och en svagare tillväxt i världshandeln. Att det fortsatt råder en utbredd kompetensbrist i dessa företag, strukturell snarare än konjunkturell, hämmar tillväxten ytterligare. Sett till hela den privata tjänstesektorn får man gå tillbaka till 2013 för att hitta en långsammare tillväxttakt än den nu rådande.

Almegas arbetsmarknadsindikator visar att tillväxten av nya jobb i den privata tjänstesektorn fortsätter att minska. Sysselsättningen i tjänstesektorn växte med 1,3 procent på årsbasis det andra kvartalet 2019 vilket var en halvering jämfört med samma kvartal året innan. Detta är den lägsta jobbtillväxten i den privata tjänstesektorn sedan konjunkturedgången 2012. Den största nedgången är bland företagstjänster där sysselsättningstillväxten minskat med två tredjedelar på ett år. Förväntningarna för den framtida sysselsättningen har också sjunkit och tjänsteföretagens anställningsplaner var i augusti de lägsta på fem år. Trots detta uppger fortfarande nästan 30 procent av tjänsteföretagen att de har brist på arbetskraft.

De privata företagens försäljningspriser kan väntas öka i något långsammare takt under tredje kvartalet, enligt *Almegas prisindikator*. Den svaga kronan påverkar de delar av handeln med ett stort importinnehåll och som kan föra över högre importpriser på konsumenter, samtidigt som övriga tjänstebranscher har en klart svagare förväntad prisutveckling vilket drar ned prisindikatorn för hela tjänstesektorn. Sannolikt var det delvis tillfälliga faktorer som gjorde att tjänstepriserna studsade upp andra kvartalet i år, i motsats till vad indikatorn för andra kvartalet pekade på.

Patrick Joyce, chefekonom, och Oscar Scheja, ekonom, Almega, 20 september 2019

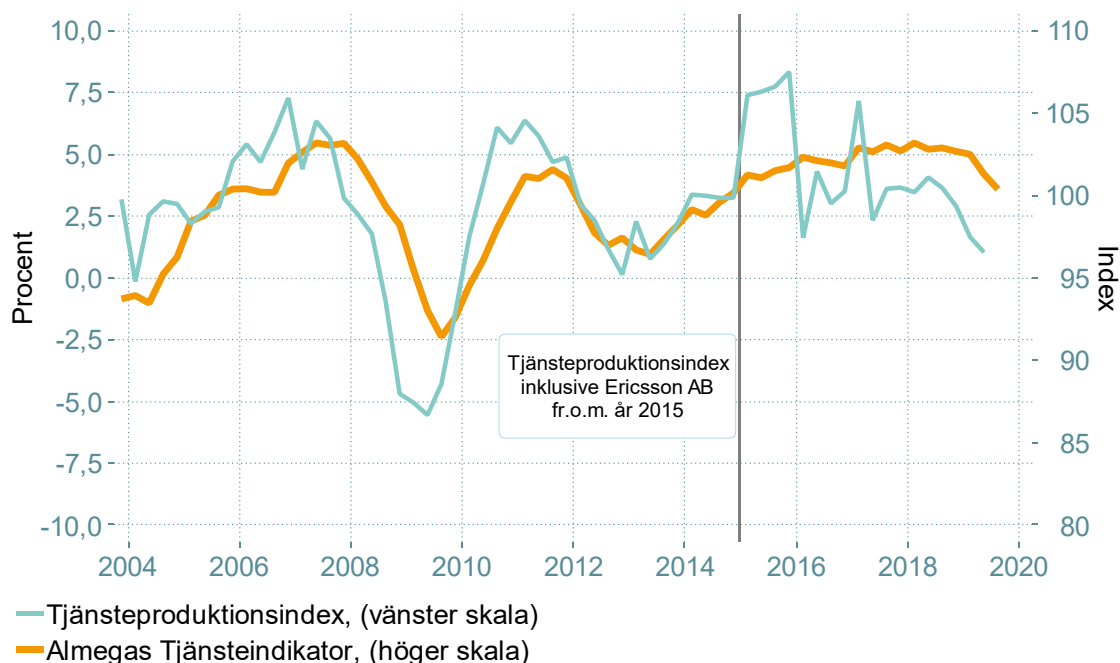
2 Lägsta tillväxttakten sedan 2013

2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen

Produktionstakten i den privata tjänstesektorn kan väntas bromsa in ytterligare under det tredje kvartalet i år, enligt Almegas tjänsteindikator. Konjunktureren i den privata tjänstesektorn nådde sin topp omkring årsskiftet 2017/2018 och har sedan dess svalnat av i allt snabbare takt. Tjänsteindikatorn har fallit fyra kvartal i rad och indikatorn för tredje kvartalet i år är nere på sin lägsta nivå sedan hösten 2014.

En svagare tillväxt bland företagstjänster är den främsta förklaringen till den sämre tillväxten i privat tjänstesektor under första halvåret i år. Nedgången för företagstjänsterna beror både på den vikande inhemska industrin och en svagare tillväxt i världshandeln. Handeln med motorfordon har också försvagats kraftigt första halvåret i år jämfört med samma period förra året då branschen såg en stark tillväxt inför införandet av ett nytt bilskattesystem.

Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (Konjunkturbarometern), SCB, Macrobond.

Anm.: SCB började under 2017 att räkna Ericsson AB som tjänsteföretag i stället för industriföretag, och inkluderar företaget i tjänsteproduktionsindex från och med år 2015. Därmed har det uppstått ett tidsseriebrott mellan år 2014 och 2015. Nivån på tjänsteproduktionsindex lyfts rejält 2015 till följd av att Ericsson inkluderas från och med det året. Se vidare Almegas tjänsteindikator, september 2017

Tjänsteproduktionen mätt med SCB:s tjänsteproduktionsindex ökade andra kvartalet i år med 1,0 procent på årsbasis, ner från 1,7 procent kvartalet innan. Det är den långsammaste tillväxttakten sedan andra kvartalet 2013.

Fastighetsbranschen stod för 0,4 procentenheter av den samlade tillväxttakten i den privata tjänstesektorn på 1,0 procent andra kvartalet i år. Informations- och kommunikationsföretagen bidrog med 0,3 procentenheter.

Företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och ekonomi samt transport- och magasineringsföretag uppvisade båda negativ tillväxt andra kvartalet och drog ned tjänsteproduktionsindex med 0,1 procentenheter vardera. Tillväxten för handeln med motorfordon föll med 11 procent jämfört med andra kvartalet 2018 vilket innebar ett negativt bidrag på 0,4 procentenheter, se tabell 1.

Tabell 1: Produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn

Procentuell förändring jämfört med motsvarande period föregående år, fasta priser, kalenderkorrigerat

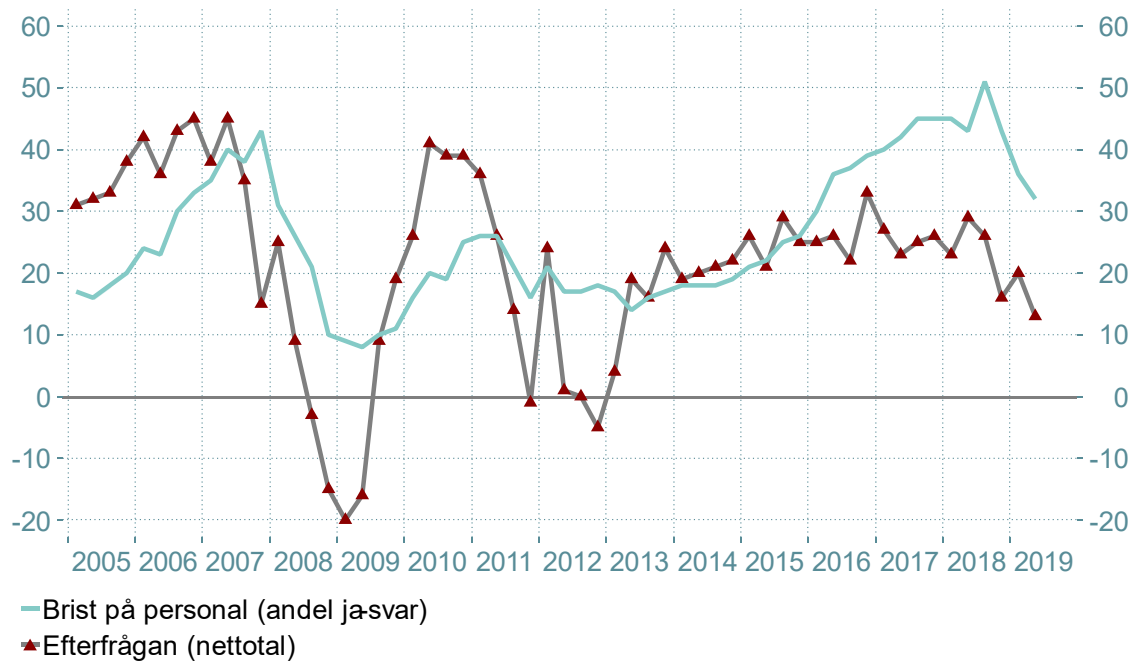
2:a kvartalet 2019	Vikt	
1,0 procent	100	Tjänstenärings exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag m.m.
Bidrag i procentenheter:		Varav:
-0,4	3,4	Motorhandel
0,2	11,9	Parti - och provisionshandel utom med motorfordon
0,1	7,4	Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar
-0,1	8,7	Transport- och magasineringsföretag
0,0	3,8	Hotell och restauranger
0,3	14,7	Informations- och kommunikationsföretag
0,4	17,8	Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare
-0,1	13,4	Företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
		Företag inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster
0,1	8,0	
0,2	2,1	Utbildningsväsendet
0,0	5,7	Enheter för vård och omsorg, socialtjänst
0,1	3,2	Kultur, nöje och fritid

Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex)

Efterfrågan på företagens tjänster har visat en tydligt nedåtgående trend sedan andra kvartalet 2018. Drygt 30 procent av företagen i den privata tjänstesektorn hämmades fortfarande av brist på personal andra kvartalet men andelen har sjunkit från omkring 50 procent på ett knappt år.³

Diagram 2. Vikande efterfrågan och färre företag med personalbrist i tjänstesektorn

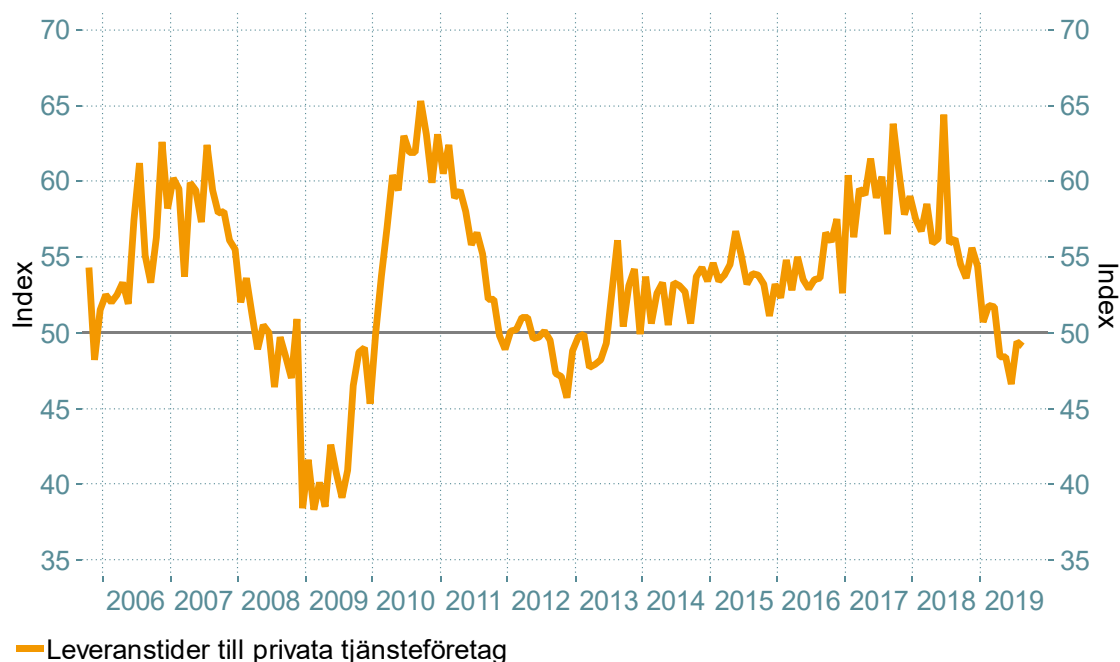
Utfall av efterfrågan (nettotal) och andel som svarar personalbrist, t.o.m. andra kvartalet 2019

Källa: Konjunkturinstitutet (Konjunkturbarometern), Macrobond

³ Det historiska säsongsrensade genomsnittet 2003–2019 är 24

Diagram 3. Kortare leveranstider till tjänsteföretagen signal om lägre efterfrågetryck

Källa: Silf och Swedbank (PMIS-S)

Leveranstiderna till tjänsteföretagen har också kortats väsentligt det senaste året, se diagram 3. Det är en ofta använd indikation på ett lägre efterfrågetryck då leverantörerna har mindre att göra och kan leverera snabbare.

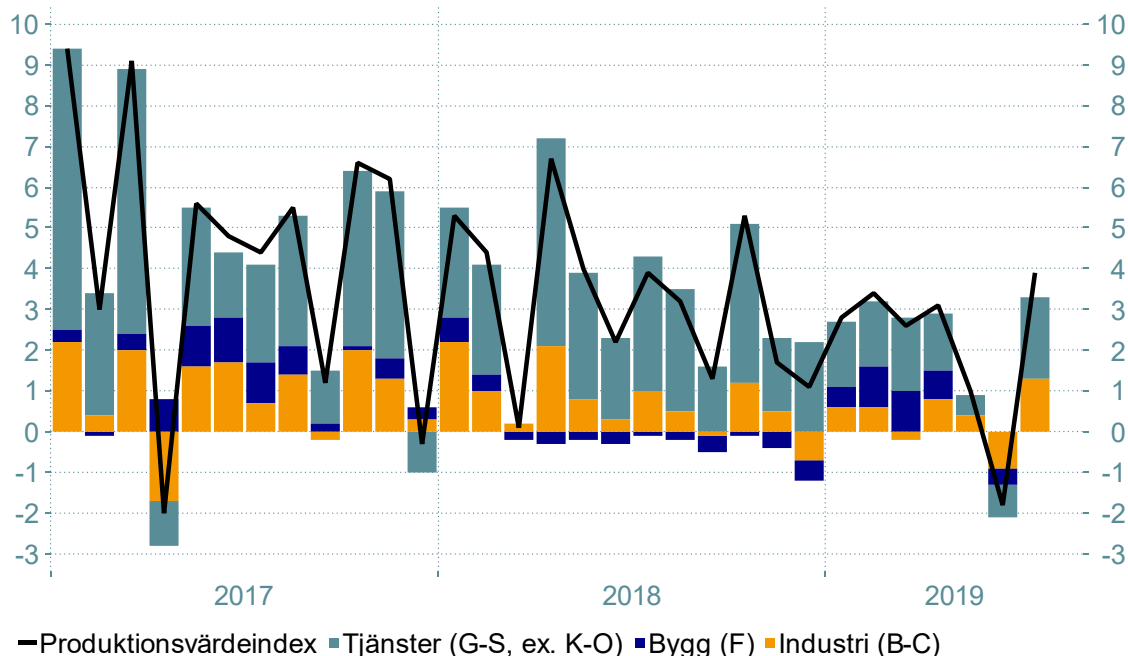
Hittills i år till och med juli har tillväxten i näringslivet varit 2,1 procent på årsbasis, enligt SCB:s produktionsvärdeindex.⁴ De privata tjänsteproducenterna har stått för drygt hälften av tillväxten, 1,2 procentenheter. Byggsektorn och industrin har stått för 0,4 procentenheter vardera. Under 2018 var tillväxttakten 3,3 procent och då bidrog tjänstesektorn med 2,6 procentenheter, eller 80 procent av den totala tillväxten i näringslivet.

Att tjänsteproducenterna bidrar relativt mindre i år beror främst på att byggsektorn fick ett rejält uppsving under första kvartalet, efter ett svagt 2018 då tillväxten föll med 1,5 procent, se diagram 4.

⁴I produktionsvärdeindex väver SCB ihop de två indexen Tjänsteproduktionsindex och Industriproduktionsindex sedan september 2017. Utvecklingen enligt Tjänsteproduktionsindex och tjänsternas del av Produktionsvärdeindex följer varandra relativt nära, men avvikelser kan förekomma.

Diagram 4. Tillväxten i näringslivet och bidrag (procentenheter) från delbranscher

Fasta priser, ej kalenderkorrigerat

Källa: SCB (Produktionsvärdeindex), Macrobond

Den minskade efterfrågan i den privata tjänstesektorn beror delvis på en lägre inhemsk efterfrågan då investeringarna och hushållens konsumtion har utvecklats relativt svagt. Dessutom har världshandeln mattats av betydligt och försvagat efterfrågan från omvärlden. Enligt OECD var tillväxten i världshandeln 5,5 procent 2017, 3,9 procent 2018 för att första kvartalet i år landa på svaga 2,4 procent.⁵ Det drabbar tjänstesektorn, som blivit allt mer exportinriktad genom egen tjänsteexport och genom att leverera tjänster till exportindustrin. Enligt den senaste siffran gällande 2016 stod tjänster för hela 58 procent av svensk export mätt i förädlingsvärde.⁶

Utvecklingen inom företagstjänster⁷

Den svagare världshandel är en viktig orsak till den dämpade tillväxten bland flera företagstjänster. Dessa tjänster står för omkring en fjärdedel av svensk export, indirekt genom att ingå i industrins exportvaror och direkt genom att företagen i branschen

⁵ Economic outlook maj 2019, OECD

⁶ Sveriges exportsektor växer, Teknikföretagen, april 2019

⁷ Till företagstjänster räknar Almega datakonsulter och telekombolag (SNI 61–63), bolag inom ekonomi, juridik, vetenskap och teknik (SNI 69–75) samt bemanningsföretag, resetjänster m.m. (SNI 77–82).

exporterar till slutkunder på världsmarknaden.⁸ Branschen är därmed beroende av tillväxt på exportmarknaden.

Företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik växte under 2018 i genomsnitt med 5,5 procent men tillväxttakten vek ned mot slutet av året. Första kvartalet i år bromsade takten in väsentligt, till 2,0 procent på årsbasis, och andra kvartalet föll produktionen med 0,7 procent jämfört med motsvarande period året innan.

Efterfrågan på arkitekt och tekniska konsulttjänster har trendmässigt försvagats sedan inledningen av 2017, men i augusti var andelen företag som rapporterade om en ökad efterfrågan de senaste tre månaderna fortfarande större än andelen som rapporterade om minskad efterfrågan. Trots ett försvagat efterfrågeläge och en avmattning i produktionstillväxten brottas branschen fortsatt med en stor kompetensbrist. Det tyder på ett strukturellt snarare än konjunkturellt arbetskraftsproblem. Uppskattningsvis saknas drygt 5 500 arkitekter och ingenjörer i branschen enligt en rapport från Innovationsföretagen.⁹

Efterfrågan på juridiska och ekonomiska konsulttjänster biter sig däremot kvar på en hög nivå även hittills under 2019, vilket dock inte har varit tillräckligt för att motverka nedgången i produktionstillväxt för hela branschen juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.

Sista kvartalet 2018 hölls produktionstakten i tjänstesektorn i stort sett bara upp av en fortsatt stark tillväxt inom branschen information och kommunikation, som utgörs till stor del av företagstjänster i datakonsulter, programmering och telekom¹⁰. Branschen stod då själv för ungefär tre fjärdedelar av tillväxten i tjänstesektorn. Men även denna bransch har visat på en nedåtgående tillväxttrend under 2019 till och med juli, se diagram 5.

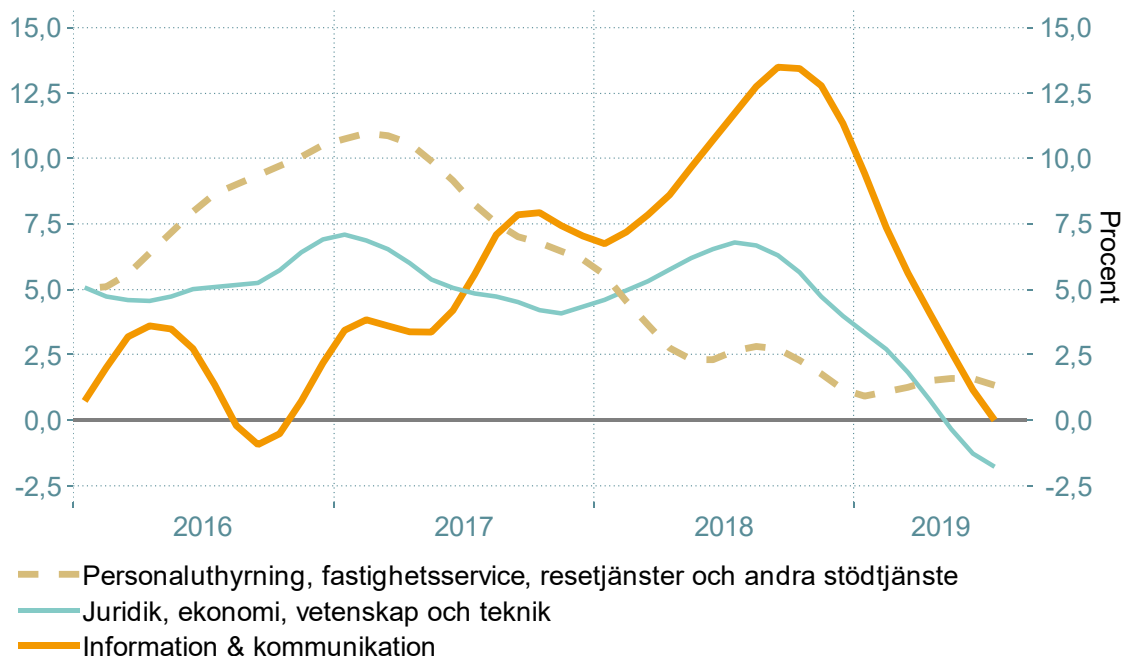
⁸ *Sveriges exportsektor växer*, Teknikföretagen, april 2019

⁹ Investeringssignalen, juli 2019, Innovationsföretagen

¹⁰ Inom information och kommunikation (SNI 58–63) ryms även förlag, film-, video- och TV-programverksamhet samt programsändning (SNI 58–60) vilka Almega inte räknar till företagstjänster.

Diagram 5: Bekymmersamt svag produktionstillväxt för företagstjänster

Fasta priser, kalenderkorrigerat, trend¹¹

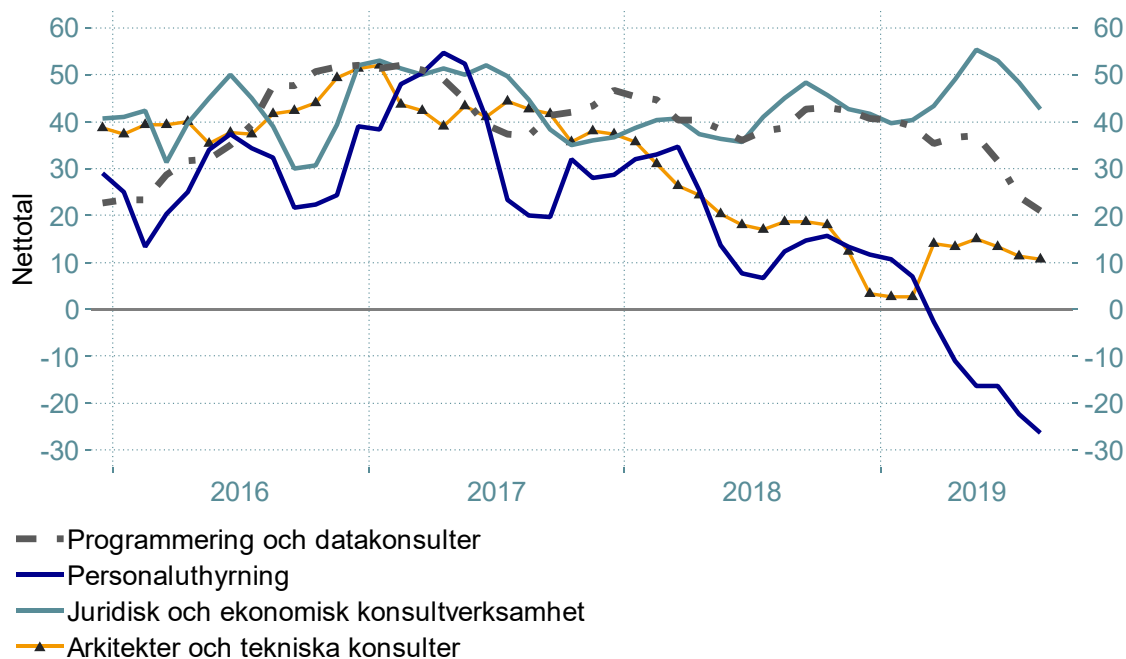
Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex), Macrobond

Andra kvartalet var tillväxttakten 2,3 procent på årsbasis för information- och kommunikationsföretagen, att jämföra med 11 procent i genomsnitt under 2018. Bland datakonsulter och programmering är det fortsatt brist på kompetens som är det största hindret för företagen, 44 procent av företagen uppgav det andra kvartalet i år enligt Konjunkturinstitutet. Men i år har även efterfrågan på datakonsult och programmeringstjänster avtagit, se diagram 6. Det spår på den vikande tillväxttakten för hela branschen information och kommunikation.

¹¹ I diagram 5 är månadsstatistiken trendsattad av SCB, det vill säga rensad för tillfälliga variationer.

Diagram 6: Efterfrågan på företagstjänster

Nettotal (utfall) till och med augusti, tre månaders glidande medelvärde, säsongsjusterat

Källa: Konjunkturinstitutet (Konjunkturbarometern), Macrobond

Tillväxttakten i resterande företagstjänster - personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster – har succesivt dämpats sedan första kvartalet 2017 och var andra kvartalet i år nere på en årstakt på 1,4 procent. Efterfrågan på personaluthyrningsföretagen, som väger tungt bland dessa företagstjänster, har dykt under året. I augusti svarade 48 procent av personaluthyrningsföretagen att efterfrågan hade minskat de senaste tre månaderna, endast 24 procent svarade att efterfrågan hade ökat, enligt KI-barometern. Det ger ett nettotal på -24.

Omsättningen för medlemsföretagen i Kompetensföretagen inom det största området industri/tillverkning backade med 10 procent andra kvartalet i år jämfört med andra kvartalet 2018. Inom IT, ett av få områden inom Kompetensföretagen som ännu har tillväxt, ökade omsättningen med 5 procent.¹² Totalt minskade omsättningen för medlemsföretagen med 7 procent på årsbasis under andra kvartalet. Det var tredje kvartalet i rad med negativ tillväxt.

¹² Kompetensföretagens kvartalsrapport Q2 2019

Tillsammans står företagstjänsterna för omkring en tredjedel av vikten i SCB:s tjänsteproduktionsindex och är därmed tungt vägande i utvecklingen av hela tjänstesektorn. Inbromsningen i dessa branscher förklarar en stor del av den svaga tillväxten i tjänstesektorn i år. Andra kvartalet bidrog branscherna samlat med 0,3 procentenheter till tillväxten i tjänstesektorn¹³, att jämföra med 2,6 procentenheter i genomsnitt under 2018 och 2,0 procent 2017.

Utvecklingen inom detaljhandel, hotell och restaurang

Hushållskonsumtionen har mattats av sedan mitten av 2018. I juli återhämtade sig hushållskonsumtionen förvisso något och växte med 2,8 procent på årsbasis, men hittills i år har tillväxten legat på i genomsnitt 0,8 procent.¹⁴ Perioden 2014 till och med 2017 var den genomsnittliga årliga konsumtionstillväxten 2,7 procent. Den svaga prisutvecklingen på bostadsmarknaden och en ovisshet om höjda räntor framöver bidrar sannolikt till att hushållen är mer försiktiga.

Hushållens återhållsamma konsumtion påverkar de mer konsumentnära tjänstebranscherna. Försäljningen inom hotell och restaurang har växt med magra 0,3 procent i genomsnitt sedan januari 2018, men i juni och juli i år fick branschen ett visst uppsving.

Detaljhandeln har dock uppvisat en relativt god tillväxt till och med juli i år på 2,5 procent i genomsnitt, efter ett svagare 2018 då omsättningen växte med 1,4 procent. Det är dock fortsatt klart lägre än toppen 2015 på 5 procent. Inom detaljhandeln har utvecklingen för dagligvaruhandeln visat en nedåtgående trend under året, i motsats till sällanköpsvaruhandeln som återhämtat sig ordentligt, se diagram 7.

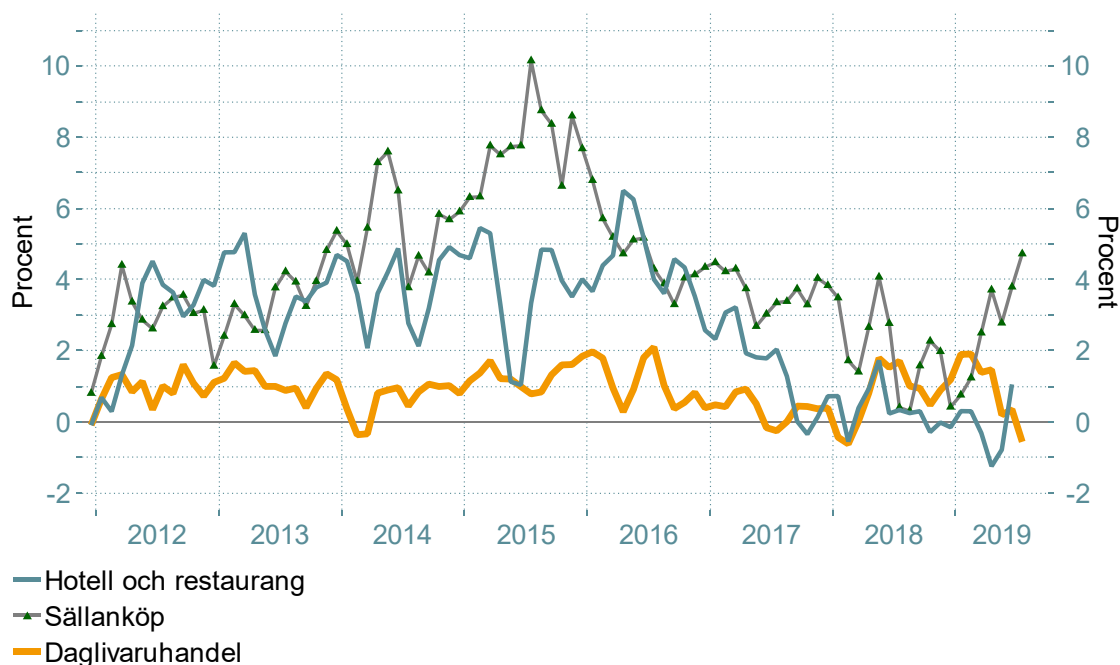
Sätt till hela detaljhandeln står handel i fysisk butik ännu för ca 90 procent av omsättningen och e-handeln för 10 procent, men e-handeln är på stark frammarsch. E-handeln var det snabbast växande segmentet under 2018 i livsmedelsbranschen där den ökade med 27 procent, enligt HUI.

¹³ Här inräknat hela branschen informations och kommunikation, även om Almega inte räknar SNI 58–60 till begreppet företagstjänster

¹⁴ Säsongsrensats

Diagram 7: Omsättningstillväxt i konsumentnära branscher

Fasta priser, kalenderkorrigerat, 3 kvartals glidande medelvärde

Källa: SCB, Macrobond

Utvecklingen inom vård, omsorg och utbildning

Trots den demografiska utvecklingen med fler unga och äldre i befolkningen har indexet för den privat drivna vård och omsorgen minskat något sedan inledningen av 2016 i SCB:s tjänsteproduktionsindex, dvs branschen har i genomsnitt haft negativ tillväxt mätt i fasta priser.

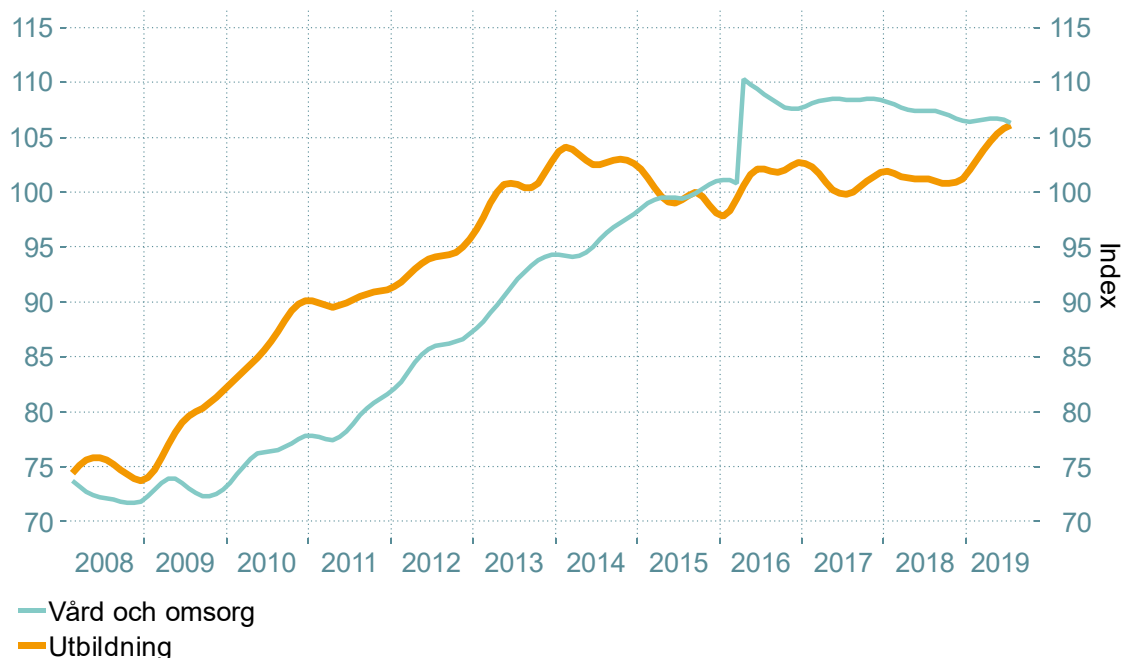
Under 2019 till och med juli har tillväxttakten varit i genomsnitt -1,3 procent.

Utredningen om vinster i välfärden har sannolikt varit en bidragande orsak till en ovilja att investera i branschen. Långa handläggningstider för beslut om att få starta vård och omsorgsverksamhet bidrar tänkbart också till en svagare tillväxt. Införandet av moms på utlyrd vårdpersonal från 1 juli i år försvårar också för verksamheterna.

Utvecklingen i utbildningsbranschen har även den varit svag de senaste åren. 2017 och 2018 rädde nolltillväxt. Debatten om vinster i välfärden har påverkat också denna bransch negativt. I år har branschen dock haft en tillväxt på i genomsnitt 5 procent till och med juli månad. En del av det förklaras av ett extra kraftigt månadsutfall i maj på 17 procent på årsbasis, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Diagram 8: Produktionstillväxten inom vård, omsorg och utbildning, index¹⁵

Fasta priser, kalenderkorrigerat, trend

Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex)

Utvecklingen inom övriga tjänstebranscher

Hittills i år till och med juli har tillväxten inom motorhandeln backat med i genomsnitt 5,9 procent. Andra kvartalet var fallet i produktionstakt hela 11,3 procent. Det förklaras av att försäljningen i branschen var stark andra kvartalet 2018 innan införandet av det nya bilskattesystemet Bonus Malus 1 juli 2018.

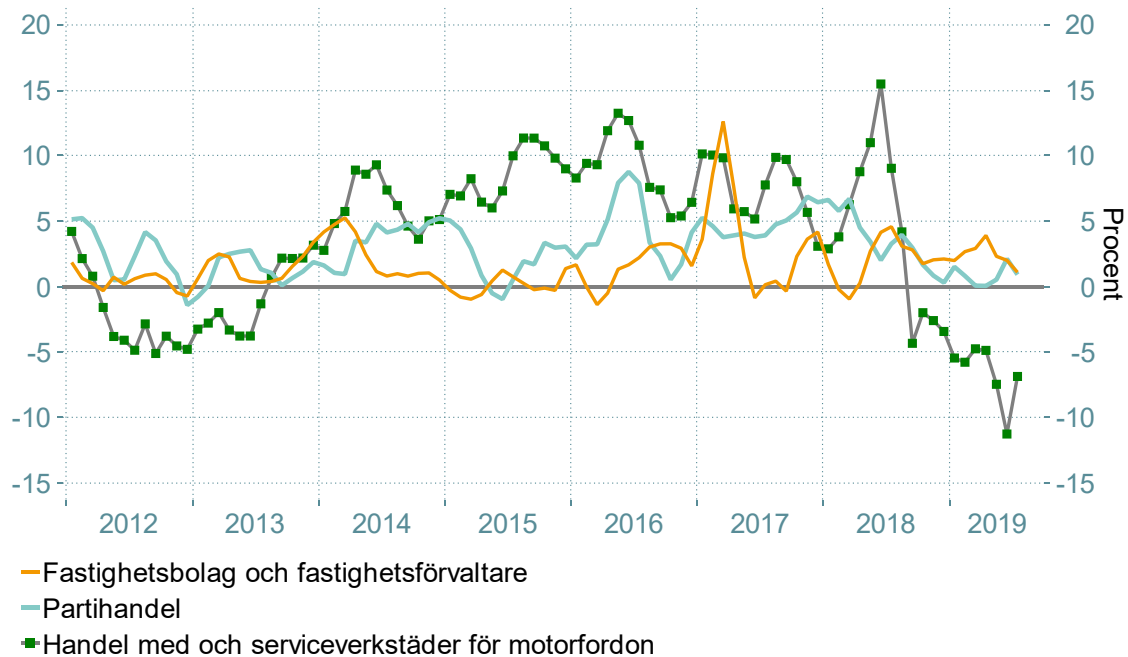
Tillväxttakten inom partihandeln har gradvis bromsat in sedan inledningen av 2018 och har hittills i år uppgått till 1,0 procent jämfört med januari-juli 2018. Avmattningen förklaras delvis av den minskade aktiviteten inom industrin dit branschen har en tydlig koppling. Andra kvartalet i år var tillväxttakten dock något starkare med 2,0 procent men det är fortsatt klart lägre än under 2017 då tillväxten var i genomsnitt 4,8 procent.

¹⁵ I tidsserierna för branschen vård och omsorg syns ett brott i april 2016. Det beror på att SCB förändrar sitt urval i månadsskiftet mars/april. Att urvalsbytet lett till en tidsseriebrottet kan i sin tur bero på omstruktureringar i branscherna, t ex att en eller flera större aktörer förändrar omsättningsnivåer alternativt har bytt SNI-kod.

Fastighetsbranschen växte i måttlig takt andra kvartalet med 2,0 procent, vilket var i linje med utvecklingen under fjolåret. Branschens vikt i tjänsteproduktionsindex är relativt stor, ca 18 procent, och tillväxten andra kvartalet i år innebar ett bidrag till tillväxten i tjänstesektorn på 0,4 procentenheter av den totala tillväxten på 1,0 procent.

Diagram 9: Svag utveckling i parti- och motorhandel

Fasta priser, kalenderkorrigerat, 3 kvartals glidande medelvärde

Källa: SCB (Tjänsteproduktionsindex)

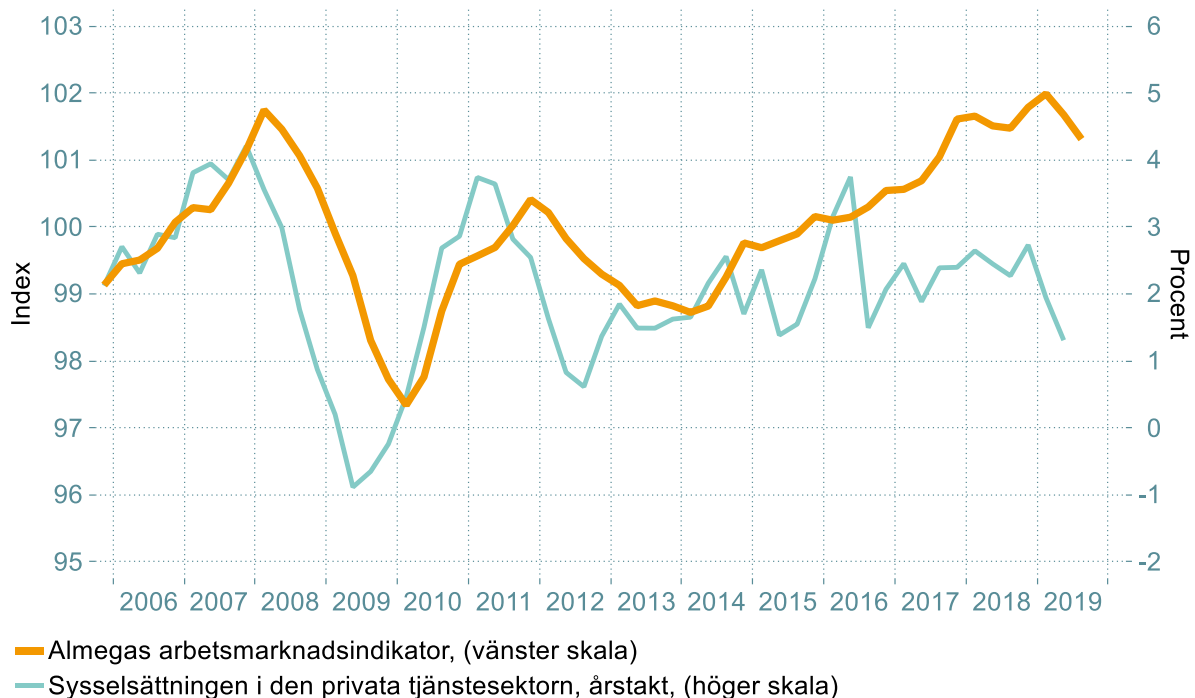
Bland övriga tjänstebranscher kan noteras att branschen kultur, nöje och fritid fick ett uppsving andra kvartalet i år på 5,0 procent efter ett svagt andra halvår under 2018 med fallande tillväxt. Transport- och magasineringsföretagen motverkade uppgången i tjänstesektorn något, med 0,1 procentenheter, då branschens tillväxt föll med 0,9 procent andra kvartalet.

3 Jobbtillväxten i tjänstesektorn bromsar in kraftigt

3.1 Arbetsmarknadsindikatorn och kompetensförsörjningen

Tillväxten av nya jobb i den privata tjänstesektorn fortsätter att minska. Almegas arbetsmarknadsindikator som bl.a. bygger på tjänsteföretagens anställningsplaner faller för andra kvartalet i rad. Som framgår av diagram 10 har arbetsmarknadsindikatorn ända sedan 2016 förutspått en högre sysselsättning i den privata tjänstesektorn än vad som sedan blivit fallet.¹⁶ Den faktiska sysselsättningsutvecklingen inom tjänstesektorn under årets två första kvartal tyder på en betydligt större inbromsning av sysselsättningen.¹⁷

Diagram 10: Sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt Almegas arbetsmarknadsindikator och SCB.

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet, SCB, Macrobond,

Anm: Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på uppgifter om företagens anställningsplaner och brist på arbetskraft från Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Dessutom ingår uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn. Almegas indikator baseras på en skattning mot utfallet för sysselsättningens tillväxt inom den privata tjänstesektorn enligt Nationalräkenskaperna. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från 2005.

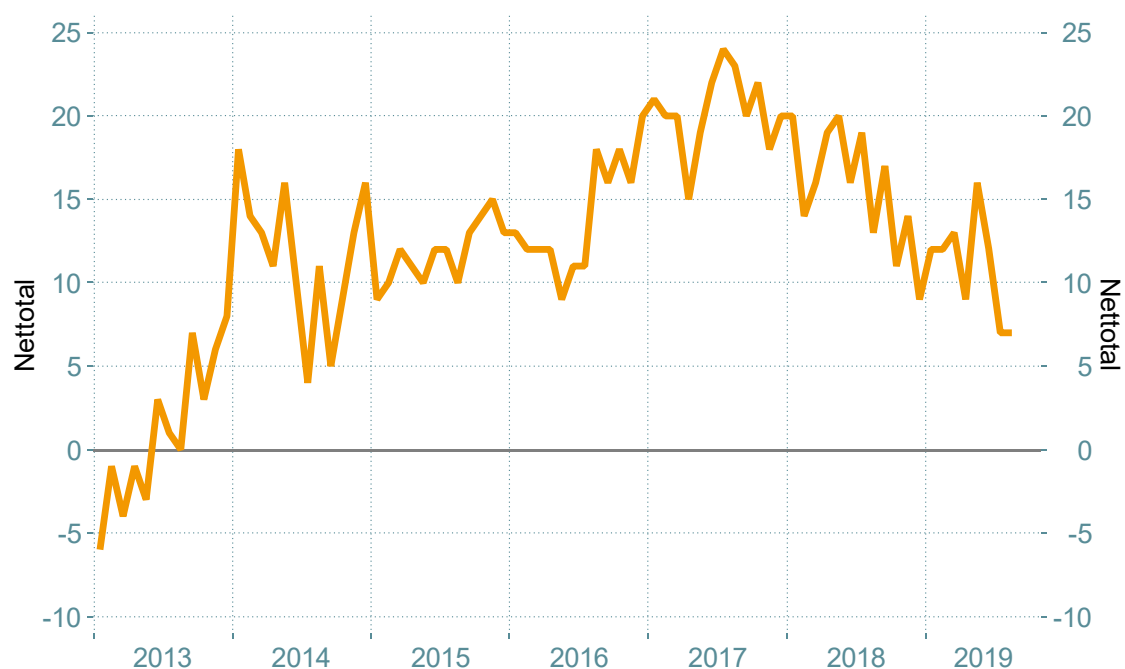
¹⁶ Den stora bristen på arbetskraft 2017 och 2018 kan ha bidragit till tjänsteföretagen inte kunde anställa i den takt som de planerade.

¹⁷ Enligt sysselsättningsstatistiken i nationalräkenskaperna, till och med andra kvartalet 2019, SCB.

Sysselsättningen i den privata tjänstesektorn växte med 1,3 procent på årsbasis det andra kvartalet 2019 jämfört med 2,5 procent samma kvartal 2018. Detta är den lägsta jobbtillväxten i den privata tjänstesektorn sedan den förra konjunkturedgången 2012.

Indikatorn över de privata tjänsteföretagens anställningsplaner på tre månaders sikt har sjunkit trendmässigt sedan mitten av 2017. Den ökning som inträffade i april och maj 2019 visade sig vara tillfällig. I augusti 2019 uppgav 29 procent av företagen att de planerade att öka sin personalstyrka medan 21 procent planerade att minska den. Företagens förväntningar om antalet anställda var i augusti 2019 de lägsta sedan mitten av 2014. Anställningsplanerna i den privata tjänstesektorn betyder mycket för näringslivets totala sysselsättning eftersom den stora majoriteten av de nya jobben i näringslivet skapas i tjänstesektorn.¹⁸

Diagram 11: Privata tjänsteföretags förväntningar på antal anställda tre månader framåt

Källa: Konjunkturinstitutet och Macrobond.

¹⁸ Mellan 2008 och 2018 ökade sysselsättningen i näringslivet med 398 000 personer. 414 000 av jobben tillkom i den privata tjänstesektorn. Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. En del av minskningen av sysselsättningen inom industrin och ökningen inom tjänstesektorn förklaras av att verksamhet inom industriföretag har flyttats över till tjänstesektorn. Överflyttning började på allvar på 1970-talet och pågår i mindre skala ännu idag. 2015 klassificerades delar av Ericsson AB om från tillverkningsföretag till tjänsteföretag i SCB:s statistik 2015. Detta ökade den bokförda sysselsättningen i tjänstesektorn med 18 500 personer.

Bristen på arbetskraft är fortfarande hög i den privata tjänstesektorn även om den minskar. Det andra kvartalet 2019 uppgav 29 procent av företagen i tjänstesektorn att brist på arbetskraft var det främsta hindret för verksamheten jämfört med 42 procent det tredje kvartalet 2018. Brist på efterfrågan blir istället ett större problem. 23 procent av företagen svarade att brist på efterfrågan var det största hindret jämfört med 16 procent ett halvår tidigare.¹⁹ Trots att bristen på arbetskraft i den privata tjänstesektorn minskat är den fortfarande lika stor som under högkonjunkturen innan finanskrisen 2008–2009 (se diagram 12).

Diagram 12: Rekordhög men avtagande kompetensbrist

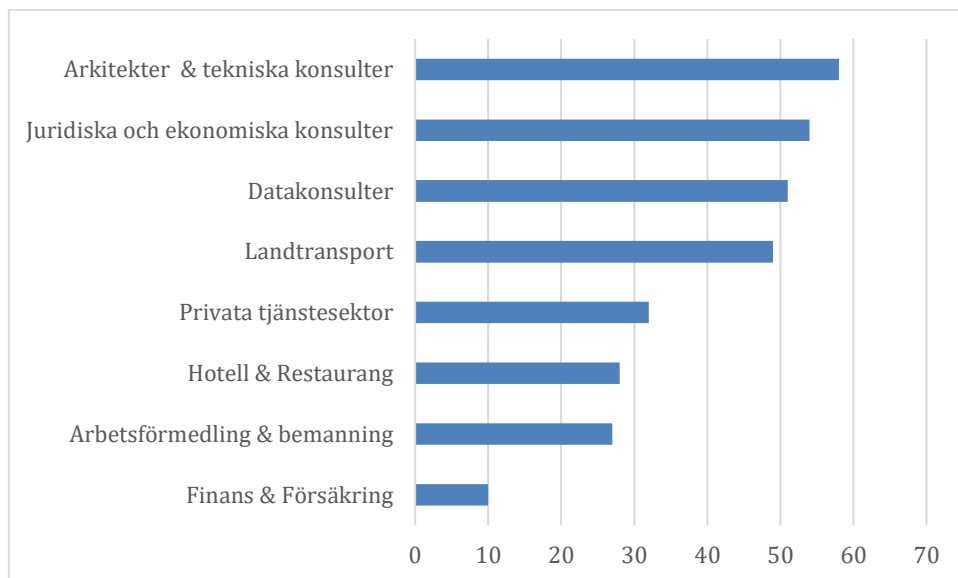

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB och Macrobond.

Bristen på arbetskraft varierar kraftigt mellan olika tjänstebranscher. Bara tio procent av företagen inom finans och försäkring hade brist på personal under det andra kvartalet 2019 medan 58 procent av arkitekterna och de tekniska konsulterna hade det.

¹⁹ Konjunkturläget juni 2019, Konjunkturinstitutet.

Diagram 13: Andel företag med brist på arbetskraft i olika tjänstebranscher kvartal 2 2019, säsongsrensats, procent

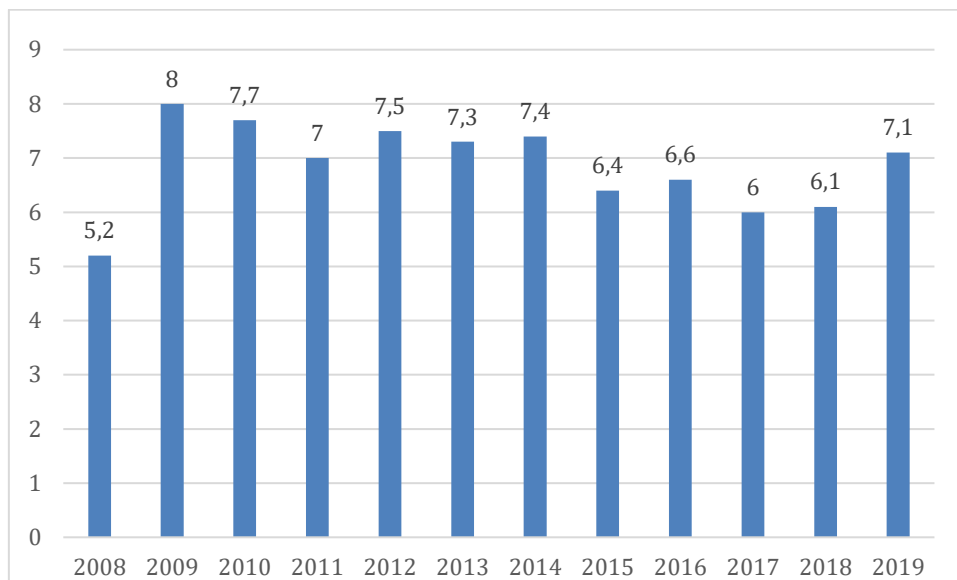
Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern).

Arbetslösheten har sjunkit både i antal personer och som andel av arbetskraften sedan 2014. Under sommaren vände dock trenden. I augusti 2019 var arbetslösheten 7,1 procent jämfört med 6,1 procent ett år tidigare.²⁰ Antalet arbetslösa har ökat med 56 000 personer det senaste året. Det förklaras av att sysselsättningen minskat med 36 000 personer medan ytterligare 20 000 personer kommit in i arbetskraften under det senaste året. Sedan 2012 har arbetskraften vuxit med 60 000 personer om året. Det senaste året har dock ökningen bromsat in.

Skillnaden i arbetslöshet är stor mellan inrikes och utrikes födda. Bland inrikes födda råder i princip fortfarande full sysselsättning medan arbetslösheten bland utrikes födda är fortsatt hög. Det andra kvartalet 2019 var arbetslösheten bland inrikes födda 3,2 procent medan den var 15,1 procent bland utrikes födda. När sysselsättningen nu minskar är sannolikheten stor att arbetslösheten bland utrikes födda kommer att öka mest.

²⁰ SCB, AKU.

Diagram 14: Arbetslöshet (15–74 år) augusti 2008 till augusti 2019, procent

Källa: SCB, AKU

Vakansgraden i både industrin och tjänstesektorn har minskat det senaste året även om vakanserna ökade något i industri- och byggsektorn det senaste kvartalet. Sedan konjunkturuppgången 2013 har dock vakansgraden i både industrin och tjänstesektorn ökat kraftigt trots att arbetslösheten varit fortsatt hög, se diagram 15.

Det stora antalet vakanser och en relativt hög arbetslöshet visar att matchningen på arbetsmarknaden har försämrats. En del av försämringen beror på en ändrad sammansättning av de arbetssökande, främst att de utrikes födda ökat. Detta förklarar dock bara en tredjedel av den försämrade matchningen.²¹ Reform av Arbetsförmedlingen och arbetsrätten behövs för att förbättra matchningen.

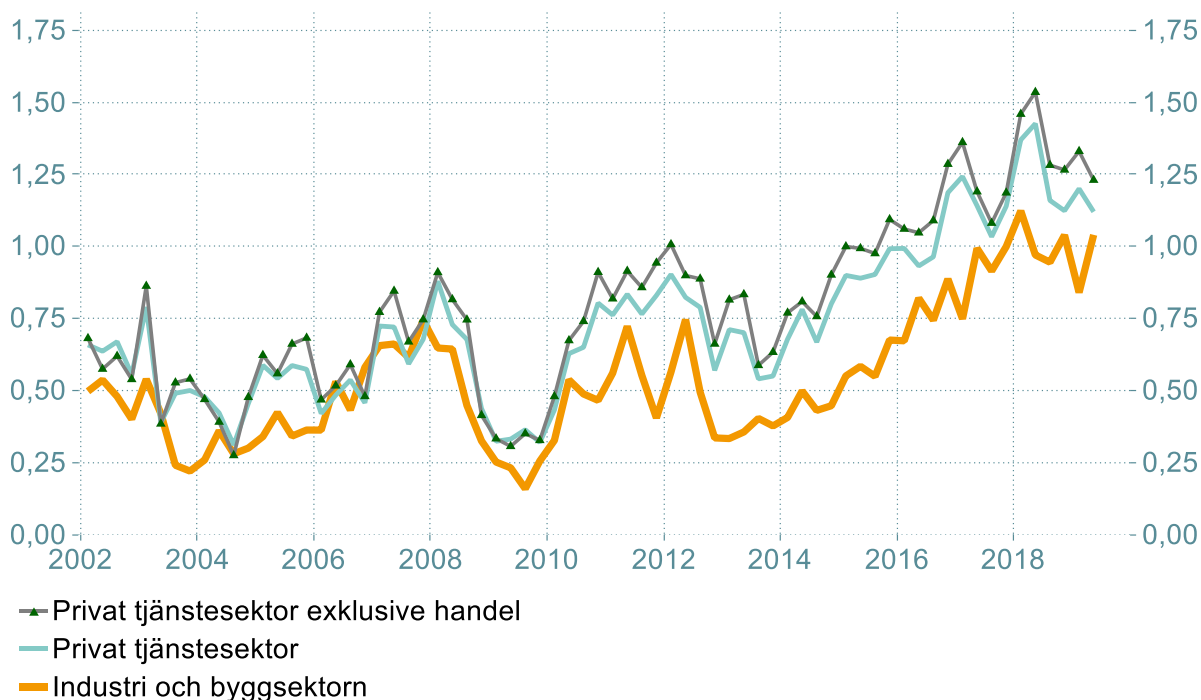
Den privata tjänstesektorn står för huvuddelen av de lediga jobben i näringslivet. Under det andra kvartalet 2019 fanns det 70 000 lediga jobb i den privata tjänstesektorn, vilket motsvarade tre av fyra lediga jobb i näringslivet. 31 000 av de lediga jobben inom den privata tjänstesektorn fanns inom företagstjänster²² samt information och kommunikation. Antalet lediga jobb har dock börjat minska. Det andra kvartalet 2019 var de lediga jobben i den privata tjänstesektorn 5 000 färre än ett år tidigare.²³

²¹ Matchningen på arbetsmarknaden – sökandesammansättningen betydelse (RiR 2017:26), Riksrevisionen 2017

²² Näringsgren M; juridik, ekonomi, vetenskap och teknik samt N; uthyrning, fastighetsservice m.m.

²³ SCB, Lediga jobb och vakanser i näringslivet

Diagram 15: Vakansgraden i olika delar av näringslivet

Källa: Almega och SCB

Som framgår av tabell 2 ökade sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn med 31 000 personer mellan det andra kvartalet 2018 och 2019. Inom resten av näringslivet minskade sysselsättningen med 4 000 personer under samma period. Ett år tidigare ökade dock sysselsättningen i den privata tjänstesektorn med 56 000 personer.

Den långsammare jobbtillväxten i tjänstesektorn förklaras av att jobben inom företagstjänster inte ökar i samma takt som tidigare. Bland företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, personaluthyrning, säkerhet, resetjänster ökade sysselsättningen med 12 000 personer mellan det andra kvartalet 2018 och 2019. Det var 20 000 personer mindre än sysselsättningsökningen i branschen under samma period ett år tidigare.

Inom informations- och kommunikationsföretagen, där andra företagstjänster som telekom, dataprogrammering och datakonsulter ingår, ökade sysselsättningen med 4 000 personer mellan det andra kvartalet 2018 och 2019 jämfört med 9 000 personer under samma period ett år tidigare.

Inom transport och magasinering ökade sysselsättningen med 4 000 personer mellan det andra kvartalet 2018 och 2019 vilket var mindre än samma period ett år tidigare. Inom hotell- och restaurang ökade sysselsättningen med 7 000 personer vilket var en kraftig återhämtning jämfört med minskningen under samma period ett år tidigare.

Inom hälso- och sjukvården och vård- och omsorg minskade sysselsättningen sammanlagt med 3 000 personer sammanlagt mellan det andra kvartalet 2018 och 2019 jämfört med en ökning på 3 000 personer under samma period föregående år. Det är sannolikt att den tidigare debatten om vinster i välfärden och även införandet av moms på uthyrd vårdpersonal den 1 juli i år påverkat branschen negativt

Inom personliga och kulturella tjänster ökade sysselsättningen med 3 000 personer mellan det andra kvartalet 2018 och 2019, vilket var något mindre än samma period året innan.

Tabell 2: Förändring av antalet sysselsatta i den privata tjänstesektorn

Förändring i tusental jämfört med motsvarande period föregående år

	2019 Q2/ 2018 Q2	2018 Q2/ 2017 Q2
Tjänsteproducenter totalt, därav:	+ 31	+ 56
Handel	- 3	- 1
Transport och magasinering	+ 4	+ 9
Hotell- och restaurang	+ 7	- 12
Information och kommunikation	+ 4	+ 9
Finans- och försäkringsverksamhet	0	0
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	+ 5	+ 5
Företagstjänster	+ 12	+ 32
Utbildning	+ 2	+ 2
Hälso- och sjukvård	0	+ 4
Vård och omsorg	- 3	0
Personliga och kulturella tjänster	+ 3	+ 8

Källa: SCB, nationalräkenskaperna

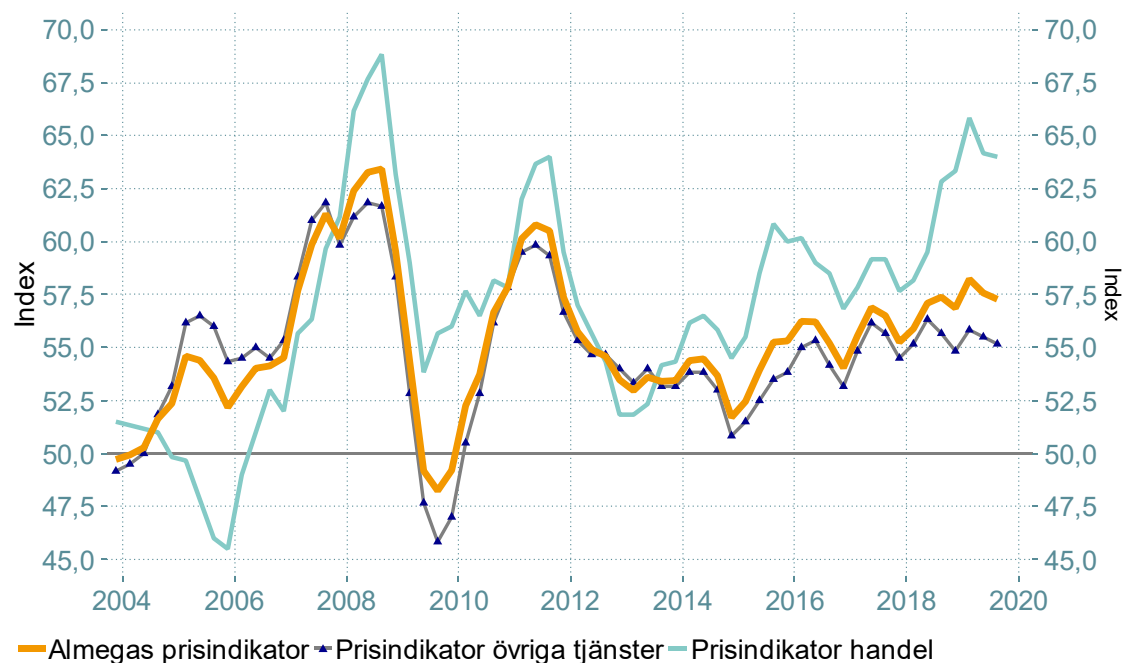
4 Något långsammare prisökningstakt

4.1 Prisindikatorn och försäljningspriserna

Almegas prisindikator för tredje kvartalet 2019 pekar på en något långsammare ökningstakt av tjänsteföretagens försäljningspriser jämfört med andra kvartalet, både inom handeln och övriga tjänsteföretag.

Försäljningspriserna inom handeln kan dock fortsatt väntas öka klart snabbare än priserna bland övriga privata tjänstenärings, främst till följd av den svaga kronan. Trots de senaste årens högkonjunktur har försäljningspriserna inom tjänstesektorn ökat långsammare än under den förra högkonjunkturen strax före finanskrisen.

Diagram 16: Almegas prisindikator²⁴ för tredje kvartalet 2019

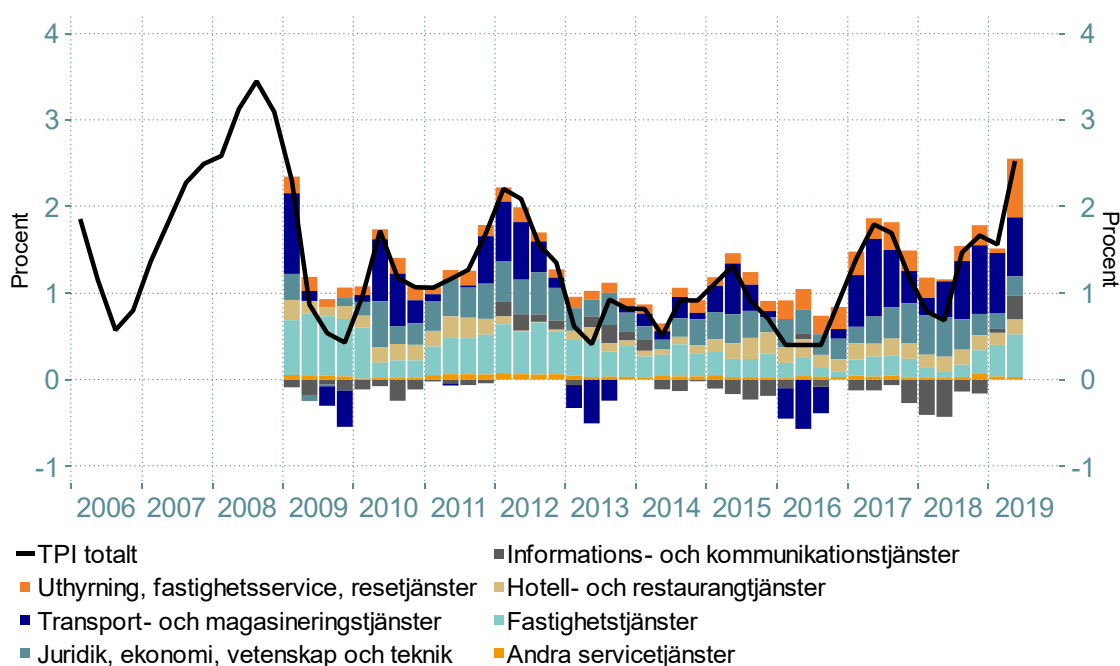
Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern)

²⁴ Prisindikatorn visar prisförändringar mellan kvartal och indikerar också det närmaste kvartalets prisutveckling. Den är inget mått på prisnivån utan visar om priserna väntas öka, minska eller vara oförändrade, drygt en månad innan SCB publicerar utfallet för det aktuella kvartalet. Ett indexvärde över 50 indikerar en ökning av prisnivån och under 50 en indikerar en nedgång.

Under den förra högkonjunkturen innan finanskrisen var prisökningstakten bland tjänsteproducenter, exklusive handeln, uppe och vände på drygt 3 procent på årsbasis enligt SCB:s tjänsteprisindex (TPI), se diagram 17. En bakomliggande anledning till den svagare prisutvecklingen sedan dess är den alltmer tilltagande internationella konkurrensen för de privata tjänsteföretagen.²⁵

Diagram 17: Tjänstebranschernas bidrag (procentenheter) till utvecklingstakten i TPI

Kvartalsvärden till och med andra kvartalet 2019²⁶

Källa: Almega, SCB (Tjänsteprisindex)

Andra kvartalet i år tog dock SCB:s tjänsteprisindex klart mer fart, prisökningstakten jämfört med andra kvartalet året innan uppgick till 2,5 procent vilket var den snabbast årstakten sedan fjärde kvartalet 2008.

Mellan första och andra kvartalet i år ökade priserna med 1,3 procent. Bakom kvartalsförändringen låg framförallt högre priser på landtransporter, resetjänster samt uthyrning av egna eller arrenderade fastigheter. Prisökningar på stödtjänster till

²⁵ Se de kunskapsintensiva tjänsteföretagens hantering av den hårdare konkurrensen i *Hur Sverige kan förbli en kunskapsnation*, Almega, april 2018.

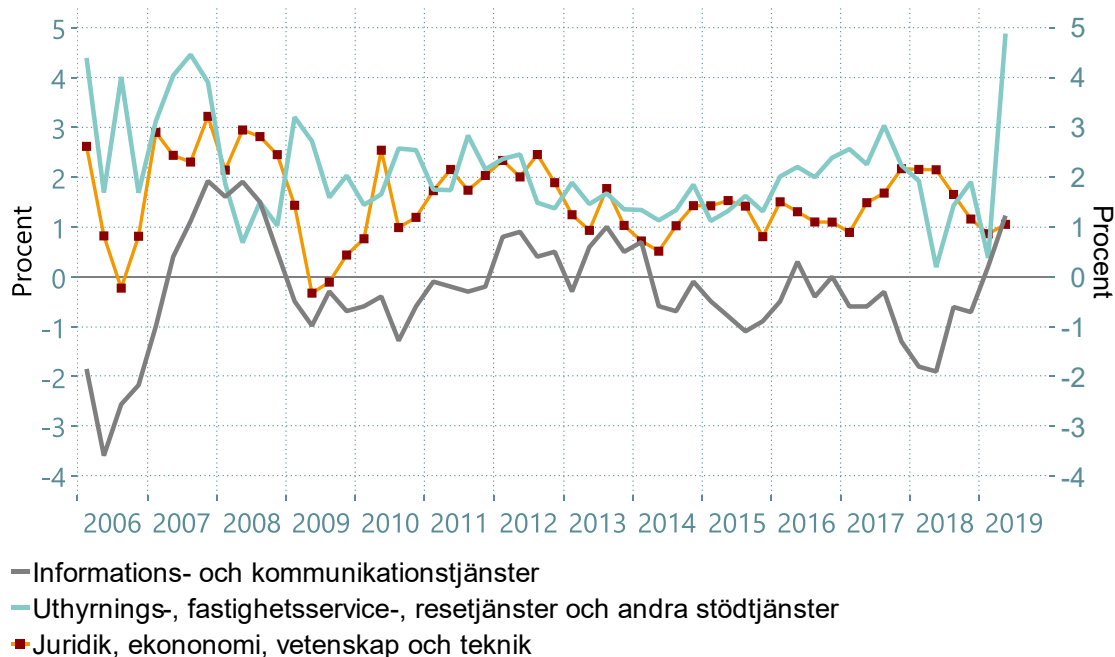
²⁶ Det saknas vikter för de olika delbranscherna i TPI före 2009, varför endast utvecklingen av TPI totalt sett presenteras för åren 2006 till och med 2008.

transport, lufttransport och hotelltjänster bidrog också men i något mindre utsträckning till uppgången, enligt SCB.

Försäljningspriserna på företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik ökade långsammare under det andra halvåret 2018 och har hittills i år ökat med 1,0 procent i årstakt. Priserna på informations- och kommunikationstjänster som sjönk under 2018 har istället ökat under första halvåret 2019 men prisökningstakten är lägre än under den förra högkonjunkturen före finanskrisen, se diagram 18.

Priserna på företagstjänsterna inom personaluthyrning, fastighets och resetjänster m.m. har varierat relativt kraftigt mellan kvartalen och ökade snabbt under det andra kvartalet i år främst till följd av högre priser på resetjänster, se diagram 17 och 18.

Diagram 18: Producentpriser på företagstjänster, årstakt

Källa: SCB (Tjänsteprisindex), Macrobond

Handeln, som inte ingår i TPI, har i större utsträckning påverkats av den svaga kronan då en stor andel av varorna importeras. I augusti svarade 32 procent av företagen inom handeln att man höjt priserna de senaste tre månaderna. Av dessa svarade 84 procent att anledningen till höjda priser var högre importkostnader.

Statistiken över orsaker till prisförändringar finns inte uppdelad på delbranscher inom handeln, men dagligvaruhandeln påverkas i klart högre utsträckning av kronans

växelkurs jämfört med t ex internet- och elektronikhandeln vars försäljningspriser är pressade av strukturomvandlingen mot mer e-handel. Inom tjänstesektorn, exklusive handeln, svarade endast sex procent av företagen som höjt priserna att man gjort det till följd av högre importkostnader.²⁷

Diagram 19: Kronan har trendmässigt försvagats sedan 2014

Kronindex (KIX)

Källa: Riksbanken, Macrobond

Anm. I KIX visas kronans växelkurs mot en korg av 32 för Sverige viktiga handelspartners valutor. Ett högre värde på indexet innebär en försvagad krona.

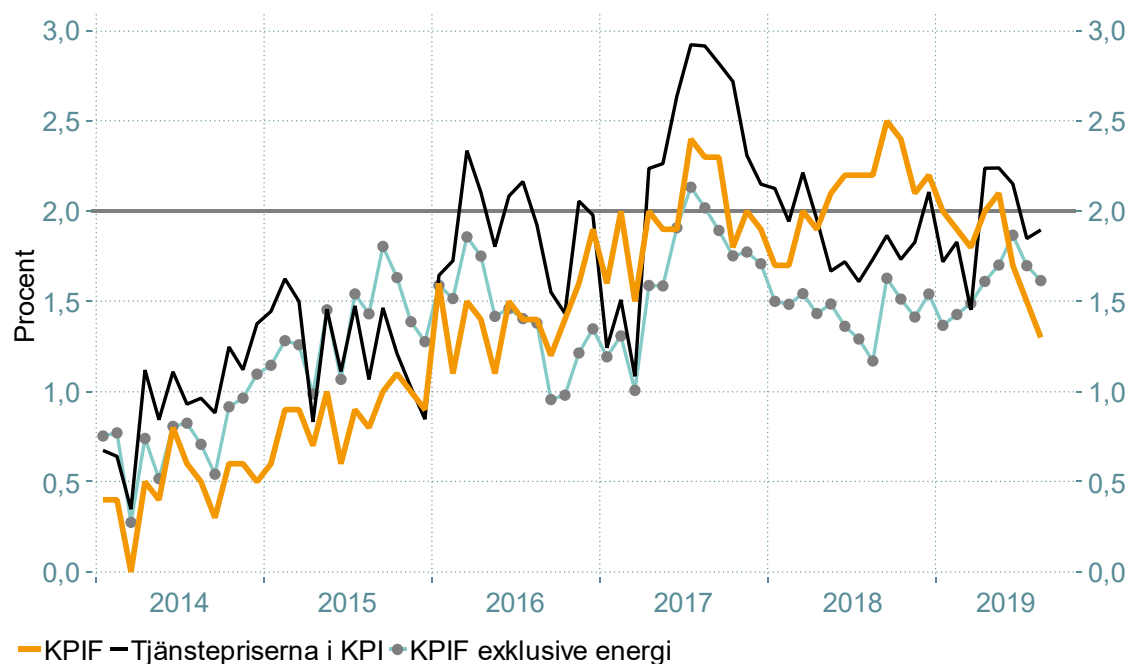
²⁷ Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. Frågan som ställs i enkätundersökningen är ”Vilken var den viktigaste orsaken till att försäljningspriserna ändrades senast”

4.2 KPI och konsumentpriserna på tjänster

Inflationstakten mätt med KPIF²⁸ var 1,3 procent i augusti, enligt SCB. Det var tredje månaden i rad som inflationstakten bromsade in från att som mest i år ha varit uppe på 2,1 procent i maj. Perioden januari till och med augusti har inflationstakten varit i genomsnitt 1,8 procent på årsbasis.

Den lägre inflationstakten de senaste månaderna förklaras till stor del av att energipriserna ökar långsammare och bidrar mindre till inflationen. Inflationstakten mätt med måttet KPIF exklusive energi låg under fjolåret relativt jämnt kring 1,4 procent. Hittills i år har KPIF exklusive energi uppmätts till i genomsnitt 1,6 procent, se diagram 20.

Diagram 20: KPIF, tjänstepriserna i KPI samt KPIF exklusive energi, till och med augusti 2019, 12-månaderstakt

Källa: Almega, SCB, Macrobond

Riksbanken beslutade vid sitt senaste penningpolitiska möte den 5 september att behålla styrräntan på -0,25 procent. Nästa räntehöjning planeras fortsatt ske mot slutet av året eller i början av nästa år. Däremot meddelade Riksbanken att framtida räntehöjningar

²⁸ KPI med fast bostadsränta. KPIF är Riksbankens målvariabel

planeras att göras i långsammare takt till följd av låga räntor i omvärlden och ett svagare stämningsläge i ekonomin.²⁹ Den nu liggande räntebanan indikerar att styrräntan höjs i försiktig takt för att uppgå till omkring 0,3 procent 2022.

Det finns flertalet faktorer som gör räntebanan osäker, inte minst utvecklingen av handelskriget mellan USA och Kina samt förhandlingarna om Brexit. Hur de långsiktiga inflationsförväntningarna i Sverige utvecklar sig, vilka hittills år fallit något från 2,0 ned till 1,9 procent, spelar också en viktig roll i Riksbankens agerande framöver.

Vad gäller tjänstepriserna i KPI ökade de i augusti med 1,9 procent på årsbasis, vilket även har varit den genomsnittliga ökningstakten hittills under året. Det är också i stort sett i linje med den historiska ökningstakten sedan januari 2000 på 1,8 procent.³⁰

Till uppgången av tjänstepriserna i KPI i augusti på 1,9 procent bidrog högre boendepriiser och restaurangpriser med 0,4 procentenheter vardera. Även avskrivningar för egna hem (ungefär kostnaden för att reparera bostadsrätt eller småhus), reparation och underhåll av bilar, inrikes resor och tjänster avseende personlig hygien bidrog till uppgången. Inget delindex motverkade i någon större utsträckning uppgången.

Hittills i år bidrar bilreparationer och inrikes resor med 0,2 procentenheter mer jämfört med under 2018. Utrikes resor och teletjänster har hittills i år bidragit mindre, -0,3 respektive -0,1 procentenheter, till ökningstakten av tjänstepriserna i KPI, se tabellen på nästa sida.

²⁹ Pressmeddelande 2019-09-05, Riksbanken

³⁰ Den genomsnittliga ökningstakten av tjänstepriserna i KPI sedan januari 2000

Tabell 3: Bidrag (procentenheter) till tjänstepriserna i KPI, till och med augusti 2019

Beskrivning	Aug 2019	Genomsnitt jan- aug 2019	Genomsnitt 2018
Totala tjänstepriser, varav	1,9	1,9	1,9
FÖRTÄRING UTOM HEMMET	0,4	0,3	0,3
HYRESLÄGENHET, BOSTADSRÄTT, GARAGE	0,4	0,3	0,2
INRIKES RESOR EXKL BÅTRESOR, FLYTTN	0,3	0,2	0,1
PERSONLIG HYGIEN, TJÄNSTER	0,2	0,2	0,1
REPARATION O UNDERHÅLL AV BILAR	0,2	0,2	0,1
EGNAHEM, BOSTADSRÄTT: AVSKRIVNINGAR, INRE REP	0,2	0,2	0,2
KONTROLLBES, KÖRSKOLEUTB, BILFÖRSÄKR	0,1	0,1	0,0
BEGRAVN, HEMFÖRSÄKR, BANK, UTBILDNING	0,1	0,1	0,2
EGNAHEM: VATTEN, AVLOPP, RENH, SOTN	0,1	0,1	0,0
VIN, SPRIT, ÖL: RESTAURANG	0,1	0,1	0,1
LÄKARVÅRD	0,1	0,1	0,1
LOTTERI, TIPS O TOTO	0,0	0,1	0,0
EGNAHEM: TOMTRÄTT, FASTIGHETSSKATT	0,0	0,0	0,1
EGNAHEM: FÖRSÄKRINGSAVGIFTER	0,0	0,0	0,0
NÖJEN O REKR. EXKL TV-LICENS O SPEL	0,0	0,1	0,1
REPARATION, HUSHÅLLSTJÄNSTER	0,0	0,0	0,0
UTRIKES RESOR	0,0	-0,1	0,2
POST	0,0	0,0	0,0
LOGI	-0,1	0,0	0,1
TANDLÄKARARVODE	-0,1	0,0	-0,1
TELETJÄNSTER	-0,1	-0,1	0,0
TV-LICENS	Utgått	Utgått	0,0

Källa: Almega, SCB

ALMEGA

Banar väg för tjänsteföretagen